

Ε 5 — Οδηγός Ομοσπονδιακού Κόμβου

Ο ομοσπονδιακός κόμβος είναι η πρώτη μορφή σύνδεσης μεταξύ ομάδων. Δεν είναι θεσμός — είναι συνεργασία. Δεν χρειάζεται νομική υπόσταση, διοικητικό συμβούλιο ή καταστατικό.

Πότε δημιουργείται κόμβος;

Ένας κόμβος αναδύεται όταν δύο ή περισσότερες ομάδες αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα και διαπιστώνουν ότι η συνεργασία είναι πιο αποδοτική από το να δρουν μόνες. Δεν χρειάζεται κανείς να «αποφασίσει» ότι θα δημιουργηθεί κόμβος. Ο κόμβος υπάρχει από τη στιγμή που δύο ομάδες αρχίζουν να συντονίζουν τακτικά για συγκεκριμένο σκοπό.

Διαφορά κόμβου και άξονα: Κόμβος = συνεργασία για συγκεκριμένο πρόβλημα. Είναι προσωρινός, πρακτικός. Άξονας = δομή εκπροσώπησης. Είναι μόνιμος, πολιτικός. Μην φτιάξεις άξονα όταν χρειάζεσαι κόμβο.

Τα τέσσερα στάδια κόμβου

Στάδιο 1 — Αναγνώριση κοινού προβλήματος

Δύο ομάδες διαπιστώνουν ότι αντιμετωπίζουν το ίδιο ζήτημα (π.χ. διαχείριση κοινόχρηστου χώρου, ανάγκη κοινής εκπαίδευσης, κοινή αντιμετώπιση εξωτερικής πίεσης). Αρκεί μια ανεπίσημη συνάντηση για να επιβεβαιωθεί ότι η κοινή ανάγκη είναι αρκετά σαφής ώστε να δικαιολογεί συνεργασία.

Στάδιο 2 — Ορισμός εντολής

Τι ακριβώς συνεργαζόμαστε; Για πόσο; Ποιος αποφασίζει τι; Η εντολή πρέπει να είναι αρκετά στενή ώστε να μην δημιουργεί νέα ιεραρχία. Αν η εντολή είναι τόσο ευρεία που απαιτεί μόνιμη δομή — ίσως αυτό που χρειάζεσαι είναι άξονας, όχι κόμβος.

Στάδιο 3 — Δράση και αξιολόγηση

Ο κόμβος κάνει αυτό για το οποίο δημιουργήθηκε. Μετά από κάθε κοινή δράση: σύντομη αξιολόγηση (15–20 λεπτά) — τι δούλεψε, τι όχι, θέλουμε να συνεχίσουμε;

Στάδιο 4 — Επέκταση ή λήξη

Αν το πρόβλημα λύθηκε: ο κόμβος λήγει με αξιοπρέπεια. Αν το πρόβλημα επαναλαμβάνεται ή περισσότερες ομάδες έχουν την ίδια ανάγκη: ο κόμβος μπορεί να γίνει μόνιμος — αλλά τότε χρειάζεται εσωτερική δομή (δείτε Κεφάλαιο 3).

Το ερώτημα που αξίζει να τεθεί σε κάθε κόμβο

«Ποιος αποφασίζει για τον κόμβο; Κάθε ομάδα διατηρεί βέτο; Ή αποφασίζουμε με κάποια πλειοψηφία; Και αν διαφωνήσουμε, τι;» Αυτές οι ερωτήσεις πρέπει να απαντηθούν πριν τη δράση, όχι κατά τη διάρκειά της.

Παράδειγμα: Κόμβος διαχείρισης κοινόχρηστου χώρου

Τρεις ομάδες γειτονιάς μοιράζονται μια πλατεία. Δημιουργούν κόμβο για:

- Κοινό πρόγραμμα χρήσης (ποιος πότε)
- Κοινή συντήρηση (εναλλαγή καθαριότητας)
- Κοινή φωνή προς τον Δήμο

Κάθε ομάδα κρατά πλήρη αυτονομία για τα δικά της ζητήματα. Ο κόμβος αποφασίζει μόνο για τα κοινά. Αποφάσεις κόμβου: με συναίνεση των τριών εκπροσώπων (ένας ανά ομάδα, ανακλητός).